

Анатолій Подольський (Київ)

**Тема Голокосту
в сучасній українській історіографії:
проблеми наукових досліджень та інтерпретацій**
(тези доповіді)

Сучасна українська історична наука поступово, але дуже важко інтегрує наукові праці з історії Голокосту в офіційну історіографію. Причини такого становища можуть бути різні, ймовірно, надто важко відбуваються процеси подолання ідеологічних та інших штампів, які були присутні (часто-густо залишаються й сьогодні) в радянській історіографії щодо євреїв та їхньої історії, особливо в буремному ХХ столітті. На превеликий жаль, найсучасніші розвідки з проблем історіографії та історії України модерного періоду майже не включають огляд та більш-менш ґрунтовний аналіз праць з історії Голокосту на теренах України¹, яких за останні 15 років з'явилося в Україні вже десятки, а кількість та якість статей, матеріалів та наукових збірників привертає увагу наших зарубіжних колег. Можливо, для «старої» школи українських істориків насправді важко проходить процес подолання стереотипів. Поряд з цим, за оцінками дослідників модерної української історії, представників «нової» школи (проте, зрозуміло, що цей поділ є досить умовним. — *А.П.*), в найближчій перспективі тема українсько-єврейських взаємин у добу Голокосту стане одною з провідних проблем української історіографії². Безумовно, для таких тверджень є со-

¹ Наприклад, див.: відповідний розділ монографії: *Я. Калакура*. Українська історіографія. — К., 2004; Політична історія України ХХ століття. — Т. 4: Україна в роки Другої світової війни (1939–1945) / Кер. тому В. Кучер. — К., 2003; Підручник з новітньої історії України / Під заг. ред. Слюсаренко і В. Гусева. — К., 2005.

² Див.: *Грицак Я.* Украинская историография: десятилетие перемен // *Ab Imperio*. — № 3. — 2003.

годні підстави, тому що поряд з істориками, які вже є відомими дослідниками цієї проблематики³, в останні роки з'явилися молоді фахівці, що на дуже високому науковому рівні досліджують регіональні аспекти Голокосту на землях України, а також методологічні засади вивчення проблеми⁴. Крім того, серед сучасних студентів-істориків в Україні також ми бачимо зацікавленість у вивченні теми.

Таким чином, незважаючи на цілу низку проблем, за роки суверенності в Україні з'явилися не тільки монографії, але й фундаментальні роботи з цієї теми, сьогодні формується вітчизняна дослідницька школа з історії Голокосту на українських теренах. До речі, схожі процеси відбуваються у наших колег-сусідів з Польщі, Білорусі, Румунії, Росії.

Свій внесок у розвиток наукового вивчення історії Голокосту в Україні роблять наші колеги-історики з Німеччини, Нідерландів, Канади, Ізраїлю, Сполучених Штатів Америки⁵. Щодо ставлення сучасної зарубіжної (передусім американської, ізраїльської та частково європейської) історіографії до студій їх українських колег, то слід зауважити, що це ставлення є також доволі неоднозначним та складним. На відміну від офіційної української історіографії, західна історична наука охоче співробітничала з нами в царині вивчення історії Голокосту на українських теренах, але в реальності вважає рівень досліджень українських істориків ще не досить кваліфікованим (мається на увазі майже відсутність у цих дослідженнях джерел іншими, крім російської та української, мовами, певна обмеженість у використанні зарубіжної джерельної бази, ще малий досвід у вивченні цієї проблематики тощо).

³ Передовсім це Ж. Ковба, О. Круглов, С. Єлісаветський, Ф. Левітас, Ф. Винокурова, В. Нахманович, М. Тяглий та ін.

⁴ Серед них можна назвати О. Гончаренка, М. Гольденберга, В. Титаренка, О. Суровцева, Ф. Рябчикову та ін.

⁵ Найвідоміші з них К. Беркхоф з Нідерландів, Д. Поль з Німеччини, Іван Пол Химка, Петро Потичний, Говард Астер з Північної Америки.